

BESTUURSVERSLAG 2023

TRANSPARENCY INTERNATIONAL NEDERLAND

Transparency International Nederland (TI-NL) is de Nederlandse afdeling van de wereldwijde anti-corruptie organisatie Transparency International (TI).

Het is onze **missie** een einde te maken aan corruptie, onder andere door middel van het bevorderen van transparantie, integriteit en verantwoording op alle niveaus en binnen alle sectoren van de maatschappij.

Onze **visie** is een wereld waarin de overheid, het bedrijfsleven, de maatschappij en het dagelijks leven van mensen vrij zijn van corruptie.

Onze **kernwaarden** zijn transparantie, integriteit, democratie, solidariteit, moed, rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid.

INHOUD

VOORWOORD	4
1. INLEIDING	5
2. RESULTATEN	6
2.1 ALGEMENE ONTWIKKELINGEN	6
2.2 OVERKOEPELENDE TI-NL RESULTATEN	6
3. BUSINESS INTEGRITY	8
3.1 AMBITIES	8
3.2 ALGEMENE ONTWIKKELINGEN	8
3.3 PROJECTEN EN COMMISSIES	9
3.4 RESULTATEN	9
4. POLITIEKE EN BESTUURLIJKE INTEGRITEIT	12
4.1 AMBITIES	12
4.2 ALGEMENE ONTWIKKELINGEN	12
4.3 PROJECTEN	13
4.4 RESULTATEN	13
5. VEILIGE MELD- EN INTEGRITEITSCULTUUR	16
5.1 AMBITIES	16
5.2 ALGEMENE ONTWIKKELINGEN	16
5.3 PROJECTEN EN COMMISSIE	17
5.5 RESULTATEN	17
6. DE ORGANISATIE, PROFESSIONALISERING EN GROEI	19
6.1 AMBITIES	19
6.2 RESULTATEN	19
BIJLAGE 1. JAARREKENING 2023	21
BIJLAGE 2. SAMENSTELLING BESTUUR, RAAD VAN ADVIES, COMMISSIES EN BIF-LEDEN	30
BIJLAGE 3. TI-NL IN HET NIEUWS	33

VOORWOORD

Met veel genoegen presenteren wij u ons Bestuursverslag 2023. In dit verslag geven wij een overzicht van de resultaten die wij, mede dankzij onze diverse stakeholders, hebben gerealiseerd.

Wij hebben dit verslag gestructureerd volgens de hoofdlijnen van onze vijfjarenstrategie 2023-2027.

Het gekozen werkerterrein van TI-NL is breed; Business Integriteit, Politieke- en Bestuurlijke Integriteit, Veilige Meld- en Integriteitscultuur. Ook in 2023 waren er op al deze gebieden relevante ontwikkelingen, zowel nationaal als internationaal. We zullen in dit verslag inzicht geven in de door ons ondernomen activiteiten en behaalde resultaten.

Op een bepaalde manier betekende 2023 een nieuwe start voor TI-NL met een geherformuleerde strategie voor de komende jaren en de benoeming van vijf nieuwe bestuursleden. Tegelijkertijd stond het jaar in het teken van continuïteit; met een stabiel, professioneel en gepassioneerd team onder leiding van de directeur. De samenwerking tussen een betrokken bestuur, ons gemotiveerde team, onze stagiaires en de vele vrijwilligers vormt de basis voor de impact die we in 2023 hebben kunnen maken.

Zonder de financiële steun van onze leden, BIF-leden, donoren en sponsors was dit alles niet mogelijk geweest. Onze institutionele donor Adessium accepteert dit jaarverslag ook als verantwoording voor de financiering van organisatie brede activiteiten, inclusief lobby en publiciteit, waarvoor we bijzonder erkentelijk zijn.

Daarom een woord van dank voor u allen.

Frans Eusman

Voorzitter TI-NL

Lousewies van der Laan

Directeur TI-NL

1. INLEIDING

Dit is het eerste jaarverslag behorende bij de vijfjarenstrategie 2023-2027 van TI-NL. In deze strategie zijn drie inhoudelijke prioriteiten gedefinieerd die steunen op een vierde prioriteit, namelijk verdere professionalisering en groei van de organisatie, zoals weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1. De vier strategische prioriteiten van TI-NL volgens de 2023-2027 strategie tegen corruptie in internationaal en EU-verband

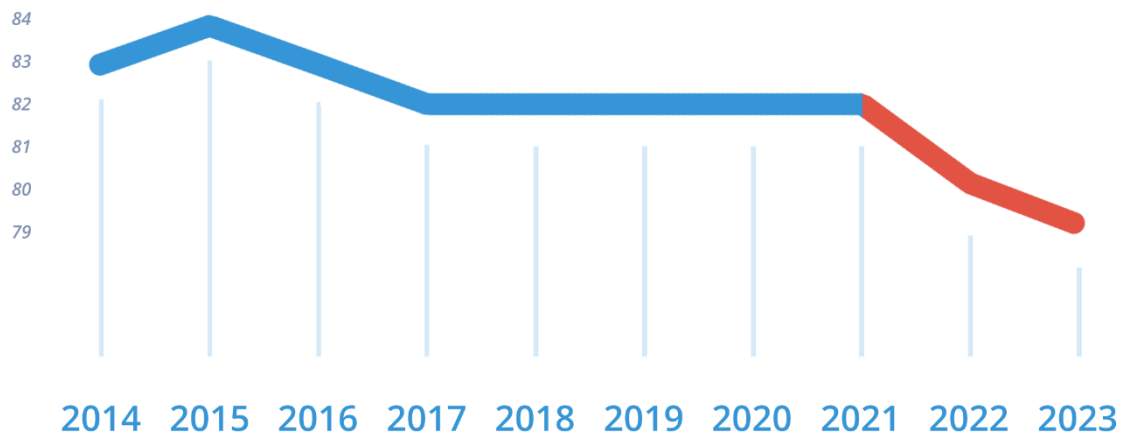
Dit jaarverslag presenteert de inspanningen en resultaten van TI-NL in relatie tot de inhoudelijke prioriteiten. Aangezien sommige thema's meerdere prioriteiten beslaan, worden die bredere vaak internationale thema's behandeld in het hoofdstuk betreffende de algemene activiteiten van TI-NL in internationaal verband.

2. RESULTATEN

2.1 ALGEMENE ONTWIKKELINGEN

Ondanks dat Nederland over het algemeen relatief goed scoort op de jaarlijkse Corruption Perceptions Index (CPI) van Transparency International, is wel sprake van een dalende trend, zoals weergegeven in Figuur 2.

Figuur 2. Score Nederland op de TI Corruption Perceptions Index, 2014-2023

Nederland blijft weliswaar in de top-tien van landen met een achtste plaats, maar de neergaande trend is zorgwekkend.

In Europees verband, is er in 2023 sprake van positieve ontwikkelingen, waar Nederland bij kan aanhaken. In mei 2023 kondigde Commissievoorzitter Von der Leyen een ambitieus anti-corruptiepakket aan, dat een einde moet maken aan het versnipperde en vaak verouderde beleid in de EU en de EU-lidstaten. De Commissie wil nu dat Europa geloofwaardige minimumnormen stelt die alle strafbare feiten onder het anti-corruptie verdrag van de Verenigde Naties (UNCAC) via wetgeving in alle EU-lidstaten sanctioneren, inclusief het gelijktrekken van straffen en betere instrumenten voor rechtshandhaving. Daarnaast besteedt dit pakket maatregelen veel aandacht aan preventie, waaronder bewustwording, educatie en het versterken van het maatschappelijk middenveld, waarin TI-NL een belangrijke rol speelt.

Helaas blijft Nederland op de rem staan bij de pogingen van de Europese Commissie om corruptie effectiever te bestrijden. In haar officiële reactie op de Europese plannen schrijft de regering dat zij inzet op 'helder afgebakende (...) maatregelen die niet verder gaan dan noodzakelijk'. Volgens TI-NL is dit een weerspiegeling van de terughoudende positie van Nederland op het gebied van corruptiebestrijding.

Deze terughoudende houding van Nederland wordt ook gesignaleerd vanuit de Raad van Europa (GRECO - the Group of States against Corruption), de VN, de OESO en de Europese Commissie, die regelmatig waarschuwingen en aanbevelingen doen, die maar mondjesmaat worden overgenomen. Dat is op veel terreinen het geval, bijvoorbeeld bij regels met betrekking tot beëindiging van ondoorzichtige lobbyactiviteiten. Verder doet Nederland het slecht bij de vervolging van buitenlandse omkoping en worden verplichtingen uit de OESO *Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials* niet of maar ten dele nageleefd. Nederland is ook al sinds 2006 partij bij het VN-verdrag tegen Corruptie maar voldoet nog steeds niet aan sommige bepalingen uit dat verdrag.

2.2 OVERKOEPELENDE TI-NL RESULTATEN

De publicatie van de jaarlijkse CPI in januari zorgt altijd voor veel publiciteit en aandacht. Daarbij zorgt de dalende trend van Nederland op deze index voor nog meer aandacht, zoals artikelen in de NRC en op de NOS-website op

31 januari 2023. Het bericht op onze website [Corruption Perceptions Index: Nederland krijgt laagste score ooit](#) was ook bij de top 5 van best gelezen nieuwberichten op onze website. Ook in januari 2023 was er een BNR-uitzending met onze directeur Lousewies van der Laan over de strijd tegen corruptie.

TI-NL IN DE MEDIA

Met grote regelmaat komt Transparency International (TI) in het nieuws. In 2023 is TI 131 keer vermeld of aangehaald in de Nederlandse media (zie bijlage 2).

Een groot deel van de werkzaamheden van TI-NL en TI wereldwijd bestaat uit het doen van onderzoek, het volgen van ontwikkelingen en het verzamelen van kennis over het onderwerp corruptie (in de breedste zin van het woord). Voor TI-NL is de website de voornaamste plek deze bevindingen te presenteren. Om het bereik te vergroten werden de artikelen ook gepost op LinkedIn, Facebook en X (voorheen Twitter).

De website van TI-NL heeft het afgelopen jaar naar schatting gemiddeld 150 bezoeken per dag gehad ten opzichte van 220 per dag in 2022. Helaas zijn geen Google Analytics gegevens beschikbaar voor de maanden januari t/m april, terwijl in januari en februari het aantal hits hoog is i.v.m. de CPI-publicatie. We hebben een inschatting gemaakt van het bereik en dat lijkt iets gedaald te zijn. Op de website worden publicaties, artikelen en opiniestukken geplaatst.

Regelmatig brengt TI-NL een nieuwsbrief uit. In 2023 heeft TI-NL 11 keer de nieuwsbrief *Integritijd* uitgebracht, die gestuurd wordt aan alle leden van TI-NL. In deze nieuwsbrief vinden de leden de meest recente, uitgelichte artikelen van de website gerelateerd aan (de bestrijding van) corruptie, fraude en omkoping. Daarnaast houden we de lezers op de hoogte van evenementen, bijeenkomsten en andere relevante zaken. In 2023 werd de nieuwsbrief aan 282 individuele leden en 107 Young TI-leden gestuurd. Verder wordt ook met regelmaat een nieuwsbrief aan meer dan 2.100 nieuwsbrieflezers gestuurd.

Transparency International Nederland beschikt over een:

- X-account: [@transparencynl](#)
- Facebook-account: www.facebook.com/transparencynl
- LinkedIn-account: <https://www.linkedin.com/company/transparency-international-nederland/>

X-volgers **2022**: 1.590
X-volgers **2023**: 1.632

LinkedIn-volgers **2022**: 2.205
LinkedIn-volgers **2023**: 2.740

Facebook-volgers **2022**: 2.412
Facebook-volgers **2023**: 2.318

3. BUSINESS INTEGRITY

3.1 AMBITIES

- Met en voor het bedrijfsleven werken aan integer en verantwoord gedrag en een transparante en veilige bedrijfscultuur, effectievere bestrijding van internationale corruptie, en de samenwerking met bedrijven voor integer zakendoen verder uitbreiden.
- Het stoppen van illegale geldstromen vanuit, naar of door Nederland om een eerlijke en integere samenleving te creëren en een einde te maken aan het Nederlandse verdienmodel dat corruptie in het buitenland faciliteert.

3.2 ALGEMENE ONTWIKKELINGEN

HANDHAVING CORRUPTIE

Nederland heeft ondanks de nog steeds hoge positie op de Corruption Perceptions Index een onverwacht slechte trackrecord als het gaat om het aanpakken en straffen van Nederlandse bedrijven en individuen die buitenlandse omkoping faciliteren of begaan. Nederland blijft structureel achter in handhaving bij buitenlandse omkoping en wordt al jaren geclassificeerd als 'beperkte handhaver' in Exporting Corruption, het tweejaarlijkse rapport van TI. Nederlandse bedrijven en organisaties die buiten de eigen landsgrenzen ambtenaren en overheden omkopen, lopen nauwelijks kans om veroordeeld te worden. Zo zijn in 2023 twee Nederlandse bedrijven (Philips NV en Frank's International NV) in de Verenigde Staten vervolgd wegens omkoping, omdat het Nederlandse handhavings- instrumentarium te zwak is. Nederland heeft zich gecommitteerd aan de OESO-verplichting omkoping in het buitenland actief te bestrijden, maar doet dit maar zeer beperkt. Dit wordt ook door de OESO zelf benadrukt in haar vierde evaluatie van Nederland.

In het kader van een nieuwe Europese anti-corruptierichtlijn wil Europa nu geloofwaardige minimumnormen stellen die alle strafbare feiten onder het anti-corruptie verdrag van de Verenigde Naties (UNCAC) via wetgeving in alle EU-lidstaten sanctioneren, inclusief het gelijktrekken van straffen en betere instrumenten voor rechtshandhaving. Zoals hiervoor al aangegeven blijft Nederland voorsnog behoorlijk op de rem staan ten aanzien van deze voorstellen.

UBO-TRANSPARANTIE

Het UBO-register (*Ultimate Beneficial Owner*) is in veel landen, waaronder Nederland, verplicht gesteld om witwassen en terrorismefinanciering tegen te gaan. Sinds eind september 2020 zijn vennootschappen en andere juridische entiteiten verplicht om eigenaren in het UBO-register in te schrijven.

Als gevolg van de uitspraak van het Europees Hof van Justitie zijn UBO-registers in Europese lidstaten niet langer algemeen inzichtelijk voor het grote publiek. De uitspraak van het Hof tegen de openbare toegankelijkheid van het UBO-register is een zware tegenvaller voor transparantie en verantwoording binnen de Nederlandse samenleving. Het Nederlandse UBO-register is sinds november 2022 niet meer te raadplegen in het kader van cliëntenonderzoek uit hoofde van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Dit is problematisch omdat financiële instellingen een belangrijke poortwachtersfunctie vervullen via UBO-onderzoek op grond van de Wet ter voorkoming van witwassen en de Sanctiewet.

Samen met Malta en Cyprus is Nederland het enige land binnen Europa waarvan het UBO-register ruim een jaar na de uitspraak van de rechter van het Europees Hof van Justitie nog steeds niet toegankelijk is. Het register is ook niet meer toegankelijk voor journalisten en maatschappelijke organisaties terwijl partijen met een legitiem belang volgens de uitspraak toegang moeten hebben tot het register. Er wordt door de rechter uitdrukkelijk gesteld dat zowel de journalistiek als maatschappelijke organisaties die zich bezighouden met het voorkomen en bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering een gerechtvaardigd belang hebben bij toegang tot UBO-informatie. Toch heeft Nederland die toegang consequent geweigerd, zelfs als journalisten en het maatschappelijk middenveld hun legitieme belangen aantonen. Hierdoor wordt het heel lastig voor dit soort partijen om gedegen onderzoek te doen naar bijvoorbeeld witwaspraktijken of belastingontduiking.

3.3 PROJECTEN EN COMMISSIES

In 2023 was er één project op het gebied van business integriteit, namelijk:

1. '[From facilitating to fighting financial crime in the Netherlands](#)', een project met financiering t.w.v. € 25.000 - vanuit het Global Anti-Corruption Consortium, een samenwerking tussen Transparency International en het Organised Crime And Corruption Reporting Project, een niet-gouvernementele organisatie van onderzoekscentra, media en journalisten die actief zijn over de hele wereld. Dit project is op 1 oktober van start gegaan en loopt t/m maart 2024. Het projectbudget in 2023 bedroeg € 11.035.

Verder zijn er twee commissies die zich met business integriteit bezighouden, namelijk:

1. De [Commissie Transparante Geldstromen](#), eerst een werkgroep, maar sinds 2023 een commissie die zich richt op het versterken van het anti-witwasbeleid en aanpak in Nederland, het tegengaan van niet-transparante constructies, het verbeteren van UBO-transparantie en pleiten voor beter beleid op het gebied van asset recovery en re-use (voor samenstelling, zie Bijlage 1).
2. De [Commissie Business Integrity](#), die zich vooral richt op het verhogen van het niveau van integer zakelijk gedrag in het Nederlandse bedrijfsleven en daartoe actief samenwerkt met het bedrijfsleven via het Business Integrity Forum (voor samenstelling, zie Bijlage 1).

3.4 RESULTATEN

HANDHAVING CORRUPTIE EN AANPAK WITWASSEN EN SANCTIEWETGEVING

Eind januari 2023 vond in de Tweede Kamer een rondetafelgesprek over het wetsvoorstel Plan van Aanpak Witwassen plaats. Naast de FIU, het Openbaar Ministerie, de Nederlandse Vereniging voor Banken en de Autoriteit Persoonsgegevens was ook Transparency International Nederland (TI-NL) hiervoor uitgenodigd. In dat kader publiceerde TI-NL [een position paper](#) als reactie op het wetsvoorstel. Over het algemeen is TI-NL van mening dat het wetsvoorstel bij invoering een belangrijke verbetering in de strijd tegen witwassen kan betekenen. Maar er is

een aantal kanttekeningen te maken. Het wetsvoorstel zet te weinig aan tot een meer gerichte en risico-gebaseerde aanpak tegen witwassen. Ook is er te weinig kennis(deling) over hoe de voorgestelde maatregelen ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering in de praktijk werken. Een [artikel](#) op onze website 'Wetsvoorstel Plan van Aanpak Witwassen is controversieel verklaard' behoorde tot de top 5 van meest gelezen berichten.

In augustus 2023 gaf TI-NL een [reactie](#) op de preconsultatie modernisering Sanctiewet 1977 en nam deel aan een bijeenkomst vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken over de modernisering van het Nederlandse sanctiestelsel.

Verder probeert TI-NL het juridische kader voor de bestrijding van grensoverschrijdende corruptie te versterken. TI-NL pleit voor sterkere handhaving en gerechtigheid op het gebied van corruptiebestrijding door middel van individuele casussen en identificeert daarmee ook bredere systeemproblemen. In dit verband heeft TI-NL samen met het Secretariaat van Transparency International (TI-S), de Europese afdeling van Transparency International (TI-EU) en een aantal chapters binnen de EU [een position paper](#) opgesteld als reactie op de voorgestelde EU anti-corruptierichtlijn. Hierop is feedback ontvangen dat een aantal van de aanbevelingen is opgenomen in het ontwerprapport van de rapporteur. TI-NL is ook in nauw contact met de verantwoordelijke ambtenaren vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid, die maandelijks in Brussel te vinden zijn om de voorstellen verder vorm te geven vanuit de Nederlandse positie. Eind 2023 is samen met experts uit ons netwerk [een reactie](#) opgesteld op de regeringspositie.

In oktober en november 2023, TI-NL stelde TI-NL een [Working paper op over zelfmelden & zelfonderzoek](#) en nam deel aan twee rondetafels over het belang van zelfmelden en zelfonderzoek door bedrijven bij fraude en corruptie, georganiseerd door het Ministerie van Justitie & Veiligheid.

Met de Buitenkamer, een denktank in Nederland met wetenschappers en experts uit het veld, organiseerden we in december 2023 een rondetafelgesprek over de anti-corruptieontwikkelingen in Nederland ingegeven door de EU anti-corruptierichtlijn.

UBO-TRANSPARANTIE

Een coalitie van maatschappelijke organisaties, waaronder Open State Foundation en Transparency International Nederland, heeft in haar reactie op de consultatie het wetsvoorstel "Wijzigingswet beperking toegang UBO-registers", opgeroepen het wetsvoorstel te herzien. Het huidige voorstel ontnemt maatschappelijke organisaties en journalisten de toegang tot het UBO-register, ondanks het door de rechter toegewezen legitieme belang van deze partijen.

Van 11 t/m 15 december 2023 nam TI-NL als onderdeel van de Nederlandse delegatie deel aan de Conferentie van de Staten (CoSP10) in Atlanta die Partij zijn van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen corruptie (UNCAC-verdrag). Hier hebben we met name ingezet op brede steun voor twee resoluties: een resolutie over UBO-transparantie en een resolutie op het gebied van transparantie van politieke financiering. Transparency International Nederland riep de demissionaire ministers van Binnenlandse Zaken, Justitie en Veiligheid en Buitenlandse Zaken op om in te zetten op betere transparantienormen rondom politieke financiering. Ondanks de voortgang die gemaakt is op onder meer UBO-transparantie, is een resolutie rondom politieke financiering uitgebleven tijdens de CoSP10.

BUSINESS INTEGRITY FORUM

TI-NL heeft met de oprichting van het BIF nadrukkelijk besloten om samen te gaan werken met bedrijven om het niveau van integer zakelijk gedrag en praktijken in het Nederlandse bedrijfsleven te verhogen. Het lidmaatschap staat open voor allerlei bedrijven, maar het BIF-lidmaatschap is geen keurmerk, en mag daarom ook niet als zodanig gebruikt worden door leden (zie Bijlage 1 voor overzicht van de leden).

In 2023 vonden de volgende BIF-bijeenkomsten plaats:

- 11 januari 2023:** De nieuwjaarsborrel. Naast het uitwisselen van beste wensen bood deze (online) bijeenkomst een mooie gelegenheid om vooruit te blikken op het komende jaar en van gedachte te wisselen over thema's die zij van belang achten.
- **11 mei 2023:** BIF-bijeenkomst **Wet bescherming klokkenluiders** bij **Speak Up** in het Olympisch Stadion in Amsterdam. Er werden presentaties gegeven door TI-NL bestuurslid **Jeroen Brabers**, associate professor aan de Universiteit Utrecht **Kim Loyens**, en er was een paneldiscussie met medewerkers van Eneco, SBM Offshore, de Gemeente Den Haag en het Huis voor Klokkenluiders.
  - **14 september 2023:** BIF-bijeenkomst [ESG, met de nadruk op de G van Governance](#) bij **PwC**. De nadruk lag op de ESG-rapportage vanuit de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) met een focus op de Governance aspecten.
  - **16 november 2023:** BIF-bijeenkomst [De praktische uitvoering van de EU-klokkenluidersrichtlijn](#) bij **IKEA**. Na een rondje Europa op het gebied van klokkenluidersbescherming door de projectleider van TI-NL, gaf IKEA inzicht in hoe zij bezig zijn met de praktische uitvoering van de klokkenluidersrichtlijn en sloot Maartje Govaert van Nauta Dutilh af met de do's en dont's bij in-house onderzoek.

4. POLITIEKE EN BESTUURLIJKE INTEGRITEIT

4.1 AMBITIES

- Het bevorderen van integriteit en transparantie in de politiek en het openbaar bestuur, met als doel corruptie te bestrijden en meer vertrouwen in de politiek vanuit de samenleving te creëren.
- Zorgen dat de macht ter verantwoording wordt geroepen om de rechtsstaat te versterken als essentieel onderdeel van onze democratie.

4.2 ALGEMENE ONTWIKKELINGEN

POLITIEKE INTEGRITEIT

TI-NL is voorzichtig optimistisch over de ontwikkelingen in 2023 op het gebied van politieke integriteit. Zo is er werk gemaakt van politieke integriteit in het licht van de aanbevelingen uit de vijfde evaluatieronde van de GRECO, de anti-corruptiewaakhond van de Raad van Europa (zie 4.4. Resultaten voor meer informatie). Met betrekking tot wetgeving legde de regering twee wetsvoorstellen voor ter consultatie en stuurde één van die wetten naar de Raad van State. Die laatste betreft de Wet regels gewezen bewindspersonen (Wgb), een wet die voor het eerst een afkoelperiode voor bewindspersonen regelt. Het stelt tevens een lobbyverbod in voor bewindspersonen om in contact te treden met hun voormalige ministerie. Een tweede wet, de Wet op de Politieke Partijen (Wpp), is nog niet in dat stadium en ging een tweede keer in consultatie. Deze wet is een vervolg op de Wfpp waar TI-NL zich in 2022 al hard voor maakte. De nieuwe wet regelt de subsidiering van lokale politieke partijen, verdergaande transparantie en hoe partijen moeten rapporteren over hun advertentie uitgaven op sociale media.

Ook in 2023 waren er weer een aantal draaideurgevallen in de Tweede Kamer en de ambtenarij. Zo vertrok in januari 2023 Raymond Knops (CDA) naar de Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV), een belangenvereniging op het gebied van defensie. Daarnaast verliet Jeroen van Wijngaarden vroegtijdig de Kamer om als vertegenwoordiger van vermogensbeheerders te gaan werken. In juli 2023 [vertrok](#) een topambtenaar, David Pappie, naar een waterstofbedrijf waar hij als ambtenaar betrokken was bij besluitvorming omtrent toekenning van een EU-subsidie aan dit bedrijf. Het bericht hierover op de TI-NL website behoorde bij de top-5 van meest gelezen berichten. Voor ambtenaren zijn er geen formele afkoelregels, alleen 'maatwerkafspraken'. Ook voor Kamerleden zijn er tot op heden geen regels die de overstap naar de private sector aan banden legt. Verder trok de vrijspraak van de voormalige Haagse wethouders Richard de Mos en Rachid Guernaoui tegen wie verdenkingen van

corruptie, omkoping en belangenverstrengeling liepen, de aandacht. Dit toont de gebrekkige wetgeving rondom corruptie aan. Er was in de media ook een roep om meer spelregels transparantie na de zaak De Mos. TI-NL is daarom ook kritisch op het gebrek aan regels op het lokale niveau, waardoor mogelijke integriteitsrisico's niet tijdig worden gesignaleerd. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties publiceerde een [handboek](#) Integriteit voor politieke ambtsdragers, maar hier staan weinige nieuwe regels in die de problematiek bij de bron aanpakken.

In het commissiedebat Binnenlandse Zaken op 9 mei sprak de Tweede Kamer over de integriteit van het openbaar bestuur. In het debat werd felle kritiek geuit op de beslissing van Minister Bruins Slot om vooralsnog geen lobbyregister in te voeren. Als reden werd aangevoerd dat het onwerkbaar zou zijn om te definiëren wat een lobbyist is.

Met betrekking tot de integriteit van Tweede Kamerleden was opvallend in 2023 dat een drietal Kamerleden sancties ontvingen voor het overtreden van de gedragscode van de Tweede Kamer, waaronder Thierry Baudet die voor de tweede keer werd geschorst voor een periode van zeven dagen. De drie Kamerleden verzuimden hun een nevenfunctie op te geven.

VERKIEZINGEN

In 2023 waren er twee verkiezingen: de Provinciale Statenverkiezingen en Tweede Kamerverkiezingen n.a.v. de val van het kabinet op 7 juli. Verkiezingen zijn een waardevolle gelegenheid om politieke integriteit onder de aandacht te brengen. TI-NL ziet graag dat de politieke partijen integriteit verankeren in al hun processen, bijvoorbeeld wanneer zij kandidaten selecteren voor het Kamerlidmaatschap. Deze uitdagingen leven in het algemeen sterker bij nieuwe partijen en nieuwe politici. Zo hadden enkele Statenleden aanzienlijke private belangen die verband houden met dossiers waar zij over moeten besluiten, zoals pluimveehouders, die belang hebben bij de stikstofregelgeving. Deze problematiek vraagt om een betere integriteitscultuur en heldere regels om het risico van (de schijn van) belangenverstrengeling te verminderen.

4.3 PROJECTEN

In 2023 waren er drie projecten op het gebied van politieke en bestuurlijke integriteit, namelijk:

1. [Integrity Watch 3.0](#), een project met projectfinanciering vanuit de Europese Commissie via TI-S en een budget van € 9.739 in 2023. Dit project liep in december 2023 af.
2. [Weerbare democratie](#), dit project is gestart in januari 2023 met financiering van Goeie Grutten en loopt tot eind 2024. Het budget voor 2023 voor dit project bedroeg € 37.468. Na de succesvolle publicatie van het rapport *Lifting the lid on Lobbying* (vorige project gefinancierd door de stichting Goeie Grutten) is dit een vervolgproject.
3. [Weeffouten in de democratie](#), dit project is eind 2022 gestart en loopt tot oktober 2025 met financiering vanuit Adessium. Het budget in 2023 bedraagt € 27.073. Voor dit project werkt TI-NL samen met twee milieuorganisaties en Corporate Europe Observatory (CEO). Het realisatie/budget voor 2023 voor dit project was € 27.073.
4. [UNCAC COSP](#), een mini-grant vanuit de Europese Commissie via TI-S voor de periode oktober 2023 t/m december 2023 ter promotie van transparante politieke financiering bij de UNCAC-conferentie in Atlanta. Het projectbudget bedroeg € 1.600.

4.4 RESULTATEN

TRANSPARANTIE M.B.T. LOBBYREGELS, NEVENFUNCTIES EN PARTIJFINANCIERING

Mede dankzij de lobby van TI-NL is de regering aan de slag gegaan met de implementatie van de GRECO-aanbevelingen uit 2021. Immers in 2021 stelde GRECO in het eerste nalevingsrapport vast dat Nederland geen

enkele aanbeveling volledig had overgenomen. In 2023 heeft Nederland volgens GRECO in haar tweede nalevingsrapport enige vooruitgang geboekt. Zo publiceerde het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties eind 2022 al een Gedragscode integriteitsregels voor bewindspersonen, is de Richtlijn Openbare agenda's bewindspersonen aangescherpt en is in 2023 een Nota Integriteitsbeleid Openbaar Bestuur gepubliceerd. Op het gebied van lobbytransparantie is er een vergelijkend onderzoek gedaan door de Universiteit Leiden naar lobbyregisters. De regering heeft het instellen van een lobbyregister vooralsnog uitgesteld en heeft ervoor gekozen om de agenda's van bewindspersonen te publiceren en de lobbyparagraaf te versterken. Transparency International Nederland had gehoopt dat de regering tot directe invoering over zou gaan. GRECO stelde dan ook in 2023 vast dat Nederland 9 van de 16 aanbevelingen niet of onvolledig heeft geïmplementeerd. Zo moet onder meer het contact tussen lobbyisten en ministers en staatssecretarissen onderhevig worden aan regels, waarvoor TI-NL zich hard zal blijven maken.

Eind 2022 publiceerde TI-NL een nieuwe webpagina: Integrity Watch Agenda's. Op IntegrityWatch.nl worden alle giften, reizen en nevenactiviteiten die door Eerste en Tweede Kamerleden zijn geregistreerd. Nu zijn daar ook de agenda's aan toegevoegd om de transparantie van de lobby te bevorderen. Ook is de bestaande informatie geüpdatet. Het platform faciliteert transparantie en helpt om volksvertegenwoordigers ter verantwoording te roepen. Zo is er in 2023 aan Senatoren, die geen nevenfuncties opgaven, gevraagd of dit wel correct is. Er heeft n.a.v. van de vragen een tweetal Senatoren hun registraties aangepast. Met betrekking tot politieke partijfinanciering is er een brief gestuurd naar onder meer de Minister van Justitie en Veiligheid om zich in te zetten voor regels ter bevordering van transparantere politieke partijfinanciering in het Verdrag van de Verenigde Naties tegen corruptie (*UNCAC*). TI-NL was hier ook zelf vertegenwoordigd op de *UNCAC Conference of the States Parties* en zich ingezet voor transparante partijfinanciering.

Op 8 februari 2023 publiceerde TI-NL haar rapport *Lifting the Lid on Lobbying*. Op 5 april 2023 overhandigde TI-NL het rapport *Lifting the Lid on Lobbying* aan de Minister van Binnenlandse Zaken en gaf aanbevelingen voor een transparante, integere lobby en gelijkere toegang tot de macht. Het rapport concludeert dat Nederland de afgelopen zeven jaar geen voortgang heeft geboekt m.b.t. openheid van de lobby. TI-NL zal zich blijven inzetten voor meer transparantie. Zo is er gewerkt aan een WOO-verzoek over de afwijzing van het lobbyregister.

In het programma Op1 in februari, ging Lousewies van der Laan, directeur van TI-NL in debat met lobbyist en oud-minister Fred Teeven over de noodzaak van het hervormen van de Nederlandse lobbycultuur. Ook NRC citeerde Lousewies van der Laan: "Laat Kamerleden twee jaar afkoelen voor ze gaan lobbyen". TI-NL heeft brieven gestuurd in aanloop van het commissiedebat op 9 mei en gesprekken gevoerd met een aantal fractiemedewerkers. Er is een klein onderzoek gestart naar de transparantie, integriteit en mate van toegang tot wetgevingstrajecten. Het is een eerste poging om de aanbevelingen van het *Lifting the Lid on Lobbying* project te toetsen aan de praktijk.

De bovengenoemde Wet gewezen bewindspersonen (Wgb) is een belangrijke eerste stap naar verdere regelgeving en een direct resultaat van de inspanningen van TI-NL op het gebied. De wet is 14 juli goedgekeurd in de ministerraad en ligt nog steeds ter evaluatie bij de Raad van State, waarna deze naar de Tweede Kamer zal gaan. TI-NL zal Kamerleden benaderen om de noodzaak van een bindend karakter in de afkoelregels te benadrukken.

Binnen het weeffoutenproject is er een inventarisatie gemaakt van de weeffouten in Nederland; er zijn circa 30 weeffouten geïdentificeerd die betrekking hebben op de manier waarop besluitvorming in Nederland tot stand komt. Zo is er bijvoorbeeld gekeken naar de invloed van het bedrijfsleven op de uitvoering van beleid op het gebied van gerecycled materiaal. Naar aanleiding daarvan is er een drietal interventieplannen opgezet waarmee TI-NL en haar partners in 2024 aan de slag gaan. Ter illustratie van de weeffouten in de besluitvorming zijn artikelen gepubliceerd over de glyfosaatlobby en gentechnologie.

VERKIEZINGEN

TI-NL heeft de verkiezingsprogramma's vergeleken op integriteit, transparantie en anti-corruptie. Veel partijen leggen onvoldoende nadruk op anti-corruptie, integriteit en transparantie in hun verkiezingsprogramma's. Dit is zorgelijk gezien het lage vertrouwen in de politiek en de urgente problematiek in de Nederlandse samenleving zoals

ondermijning van het publieke bestuur. Tegelijk zien we ook grote verschillen tussen partijen. NSC was duidelijk koploper, zij schreven een nota over politieke integriteit (met Volt) en over klokkenluiderbescherming. Zij werden gevolgd door GroenLinks-PvdA, Volt en D66. Deze vergelijking trok veel belangstelling en het bericht op de website was bij de top 5 van meest gelezen berichten in 2023, terwijl ook enkele media het oppikten. Op 24 oktober 2023 was TI-NL aanwezig op NPO Radio 1 in een item: Geld of je leven: 'Hoe komen politieke partijen aan geld voor hun campagne?'

5. VEILIGE MELD- EN INTEGRITEITSCULTUUR

5.1 AMBITIES

- De inbedding van integriteit in besluitvorming op alle niveaus en binnen alle geledingen van de maatschappij bevorderen door middel van educatie en onderzoek met als doel corruptie te voorkomen en een integriteitscultuur te bevorderen.
- Het verbeteren van de bescherming van klokkenluiders en het aanmoedigen van een veilige speak up cultuur.
- Het inzetten van (nieuwe) technologieën voor transparantie en integriteit, en tegelijkertijd het blootleggen van bedreigingen voor (nieuwe) vormen van corruptie, die misbruik maken van die nieuwe technologieën.

5.2 ALGEMENE ONTWIKKELINGEN

KLOKKENLUIDERS EN VEILIGE MELDCULTUUR

Sinds 2019 is er een nieuwe Europese richtlijn die klokkenluiders beter beschermt. De Nederlandse wetgeving is aangepast om aan deze nieuwe richtlijn te voldoen en op 18 februari 2023 is de nieuwe 'Wet bescherming klokkenluiders' in werking getreden. TI heeft op Europees niveau bijgedragen aan de richtlijn en in Nederland heeft TI-NL zich de afgelopen jaren ingespannen voor een wet die de Europese richtlijn volgt (zie hieronder bij 'Resultaten' de door TI-NL geleverde inspanningen).

INTEGRITEITSCULTUUR

De laatste jaren, en ook in 2023, staan de media vol met meldingen over een gebrek aan integriteit als onderdeel van de organisatiecultuur. Dit betreft bedrijven, de entertainmentindustrie, sport en overheden en heeft betrekking op onveiligheid, fraude, seksueel misbruik en vele andere zaken. Alle onthullingen van het afgelopen jaar rondom grensoverschrijdend gedrag hebben gezorgd voor een bredere discussie over wat we wel of niet toelaatbaar vinden. Ook op wetgevingsgebied is dit doorgeklonken met een wet voor de verplichtstelling van

vertrouwenspersonen. TI-NL heeft zich door middel van advocacy, campagne, training en guidelines ingezet voor een betere preventie en de verbetering van een integriteitscultuur binnen organisaties en binnen de maatschappij.

5.3 PROJECTEN EN COMMISSIE

In 2023 waren er twee projecten op het gebied van een veilige integriteits- en meldcultuur, namelijk:

1. [De Integrity School by Transparency International Nederland](#), welke in maart 2023 haar deuren heeft geopend. De Integrity School is door het Gieskes Strijbis fonds gefinancierd, aanvankelijk voor een periode van één jaar, maar inmiddels is voor drie jaar financiering toegekend. Het projectbudget in 2023 bedroeg in totaal € 78.527, waarvan € 12.352 aan trainingsinkomsten.
2. [EU-klokkenluidersrichtlijn: Nederland aan zet](#), met financiering van de Stichting Democratie en Media dat tot juni 2023 liep. Het projectbudget voor 2023 bedroeg € 5.451.

Verder is een commissie die zich op de bescherming van klokkenluiders richt:

1. [De Commissie Bescherming Klokkenluiders](#) die al sinds 2006 functioneert en de Wet bescherming klokkenluiders (voorheen de Wet Huis voor Klokkenluiders), de activiteiten van het Huis voor Klokkenluiders (HvK) en andere ontwikkelingen op het gebied van klokkenluiden, zoals de implementatie van de nieuwe EU-klokkenluidersrichtlijn, monitort. In 2023 is de commissie enkele keren bij elkaar gekomen (voor samenstelling zie bijlage 1).

Daarnaast was er de Commissie Onderzoek Ethiek en Integriteit in het Hoger Onderwijs, voorheen Commissie Netwerk Integriteit geheten. Deze Commissie heeft in een verkennend onderzoek uitgevoerd bij 14 universiteiten met als hoofdvragen hoe belangrijk het onderwerp ethiek wordt gevonden en hoeveel aandacht eraan wordt gegeven? De bevindingen van dit onderzoek zijn vastgelegd in een eindrapport, dat in december 2021 is gepubliceerd. In 2022 is een rondetafelgesprek georganiseerd met docenten van universiteiten en is samenwerking gezocht met hogescholen. Het doel hiervan was om het onderwerp educatie in ethiek en integriteit binnen het hoger onderwijs verder te agenderen en te verkennen hoe ethiek en integriteit verder kan worden bestendigd en verankerd binnen onderwijsprogramma's. In 2023 is de Commissie enkele malen bijeengewees en in december tot de conclusie gekomen dat de Commissie in de huidige samenstelling naast de Integrity School geen rol meer voor zich zag weggelegd. Om die reden heeft de Commissie in overleg met het bestuur besloten haar activiteiten te staken. Wel blijven enkele leden van de Commissie beschikbaar om de Integrity School te ondersteunen. Het bestuur heeft de leden van de Commissie van harte bedankt voor hun inspanningen.

5.5 RESULTATEN

KLOKKENLUIDERS EN VEILIGE MELDCULTUUR

In 2023 is er binnen dit thema voortgebouwd op resultaten van eerdere lobby- en projectactiviteiten. Zo heeft TI-NL heeft een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de vormgeving van de Wet bescherming klokkenluiders. Eerst op internationaal niveau, waarbij we in Brussel een internationale lobby voerden om de Europese richtlijn te ontwerpen. Daarna op nationaal niveau, bij de omzetting van de richtlijn in een wet. We hebben met diverse stakeholders om tafel gezeten over de implementatie van de richtlijn in de wet. Het wetsvoorstel is drie keer teruggestuurd naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken voor aanpassing, en uiteindelijk hebben we tien aanbevelingen gegeven waarvan er vijf in de Wet bescherming klokkenluiders zijn opgenomen.

De Wet bescherming Klokkenluiders leidde ook tot publiciteit zoals een artikel op 20 maart 2023 in *Follow the Money* waarvoor TI-NL werd geraadpleegd: ['Klokkenluiders lopen nog altijd veel risico, ondanks nieuwe wet'](#) en tot een top 5 artikel op de website.

Op 13 juni heeft TI-NL een gesprek gehad met het directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken (DG JUST) van de Europese Commissie over de uitvoering van de EU-klokkenluidersrichtlijn in de Wet bescherming klokkenluiders. Hieruit bleek dat de kans bestaat dat er vanuit Brussel een nieuwe infractieprocedure gestart wordt

tegen Nederland omdat de Wet bescherming klokkenluiders niet volledig voldoet aan de eisen uit de EU-klokkenluidersrichtlijn. Hier hebben wij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de Tweede Kamer in 2022 al voor gewaarschuwd. Ook de aparte uitvoeringsmaatregelen rondom anonimiteit en sancties hebben de aandacht van TI-NL. Op 24 juli 2023, stuurde TI-NL een brief aan de Minister van Justitie & Veiligheid Yesilgöz over de bescherming van klokkenluiders in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit. In juli sprak TI-NL ook nog met een onderzoeksbureau ingehuurd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken over het beheer en de invulling van het klokkenluiders ondersteuningsfonds.

TI-N heeft onder de vlag van de Integrity School op World Whistleblower Day guidelines voor een effectief meldprogramma gepubliceerd en [aangeboden](#) aan de voorzitter van MKB-NL, Jacco Vonhof en aan de voormalig Minister van Binnenlandse Zaken, Hanke Bruins Slot bij de Veermanlezing door het Huis voor Klokkenluiders.

INTEGRITEITSCULTUUR

In 2023 hebben we via de Integrity School 22 trainingen gegeven aan meer dan 800 aanwezigen. Hier volgt een selectie van de trainingen die zijn gegeven in 2023:

- 16 maart: Jeroen Brabers geeft een dilemmatraining bij Ausnutria
- 15 mei: Lousewies van der Laan geeft een training aan aspirant commissarissen bij Nyenrode
- 21 juni, 27 september, 25 oktober en 22 november: een reeks trainingen Klokkenluidersregeling en sociale veiligheid voor ASML, KPN en andere bedrijven, gegeven door Lousewies van der Laan, Evita Sips en Jeroen Brabers
- 9 november: Lousewies van der Laan geeft een training Eerlijk zakendoen in het buitenland bij het Nederlands consulaat-generaal in Istanbul voor de Dutch Business Association Turkey
- 23 november: Jeroen Brabers geeft een Klokkenluidersregeling training bij Grant Thornton
- 30 november: Jeroen Brabers geeft gastcollege over TI en klokkenluidersbescherming bij de Compliance Minor opleiding van de Haagse Hogeschool
- 4 december: Jeroen van Noorden geeft een training Compliance Effective Management tijdens de Week van de Integriteit in Albanië voor het ICC Albania

De Integrity School biedt een uitstekende mogelijkheid om onze inhoudelijke prioriteiten aan trainingen te koppelen. Zo vond op 18 september vond een opnamedag plaats vanuit de Integrity School met Pierre Niessen, de klokkenluider van de Toeslagenaffaire, Peter van der Meij – bestuurder van het Huis voor Klokkenluiders en Kim Loyens, hoogleraar aan de Universiteit Utrecht over sociale veiligheid.

Ook hebben we 12 experts gebonden die de Integrity School gaan vertegenwoordigen op trainingen. Het eerste jaar (of in feite 9 maanden) heeft aangetoond dat er grote vraag is naar trainingen op het gebied van integriteit. Dat is een goede basis om de Integrity School verder uit te bouwen met samenwerkingspartners, zodat over drie jaar er een stevige institutionele en financiële basis ligt.

SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

De toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken Bruins Slot heeft zich uitgelaten over de definitie van 'maatschappelijk misstand'. Dit deed zij in antwoord op vragen vanuit de Eerste Kamer met input van TI-NL. Zij stelde dat seksueel grensoverschrijdend gedrag en corruptie geen maatschappelijk misstanden zijn, tenzij er sprake is van een patroon of een structureel karakter.

Wat betreft deze definitie van seksueel grensoverschrijdend gedrag, heeft TI-NL in dit kader contact gezocht met de regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag middels een brief verstuurd op 1 juni. In deze brief behandelen wij de uitspraken van de Minister, en roepen we mevrouw Hamer op haar gezag als Regeringscommissaris seksueel overschrijdend gedrag en seksueel geweld aan te wenden en de Minister hierop aan te spreken om zo de regeringsdoelstelling van het bereiken van een veilige meldcultuur dichterbij te brengen. Hierop volgend heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de beleidsadviseur van mevrouw Hamer en onze projectleider Lotte Rooijendijk waarbij de tekortkoming is signaleerd.

6. DE ORGANISATIE, PROFESSIONALISERING EN GROEI

6.1 AMBITIES

De vierde op de organisatie gerichte prioriteit betreft een sterke interne organisatie met focus op groei:

- Groei in bereik
- Groei in slagkracht
- Groei in werkwijze

6.2 RESULTATEN

GOVERNANCE

Na de ALV op 13 december 2022, waarin vijf nieuwe bestuursleden werden benoemd, begon 2023 met een voltallig bestuur (zie Bijlage 1 voor de samenstelling). Het Algemeen Bestuur vergadert maandelijks, meestal online, maar ook waren er twee heidagen in februari en november 2023. De eerste heidag stond in het teken van kennismaking en onboarding van de nieuwe bestuursleden. In de tweede heidag stond de zelfevaluatie van het bestuur op de agenda alsmede het vrijwilligersbeleid van TI-NL. Op basis van de zelfevaluatie nam het bestuur de volgende besluiten over zijn rol en de diverse posities, waarbij de statuten en het huishoudelijk reglement ongewijzigd zijn gebleven:

- TI-NL heeft een betrokken bestuur met duidelijke rollen en taken. Dat geldt op strategisch gebied en ook als ondersteuning van het team. Een toezichthoudend bestuur op afstand is voorsnog niet realistisch, gezien de omvang van de organisatie.
- Er is sprake van een duidelijke scheiding van taken tussen het Dagelijks Bestuur (DB) en het Algemeen Bestuur (AB), met volledige transparantie over de besluitvorming door het DB. Het DB houdt daarbij vooral toezicht op de urgente en operationele zaken, terwijl het AB zich met strategische zaken bezighoudt.
- Op strategisch-inhoudelijk gebied zijn de commissies duidelijk verankerd in het bestuur en elke commissie wordt voorgezeten door een bestuurslid.
- Bestuursvacatures in de toekomst (aan het einde van 2023 waren er drie nieuwe vacatures door het verlopen van de termijn van twee bestuursleden en het vertrek van één bestuurslid) zullen aan de hand van specifieke profielen en rollen worden opgesteld. De drie vacatures werden in december 2023 op de TI-NL website en op LinkedIn gepubliceerd.

In het begin van het jaar rezen binnen het bestuur vragen naar aanleiding van een publicatie in Follow the Money over de activiteiten van Heineken in Rusland waarbij verband werd gelegd met de nieuwe bestuursvoorzitter van TI-NL. Het bestuur heeft zich hierover beraden, waarbij de voorzitter van TI-NL gezien zijn functie bij Heineken zich

afzijdig heeft gehouden, Ook is een afwegingskader voor belangenverstrengeling opgesteld. Het bestuur is van mening dat er geen enkele grond bestaat voor de beschuldiging van belangenverstrengeling.

INTERNE ORGANISATIE, SYSTEMEN EN PROCESSEN

Uit een inventarisatie van de interne systemen en processen, waaronder administratieve systemen en projectmanagement, bleek dat er ruimte is voor verbetering. De organisatie is organisch gegroeid met veel parallelle en daardoor tijdrovende systemen en processen. In 2023 zijn de volgende stappen genomen om efficiënter te functioneren:

- Verandering van het financieel management, zowel de invoering van een ander projectmanagementsysteem Harvest, waarin ook tijd wordt geschreven, als ook de verandering van externe boekhouder. Voorbereidingen zijn gestart in december 2023 en de overgang was per 1 januari 2024.
- Met onze institutionele donor Adessium konden we afspreken dat onze interne rapportages ook als rapportage voor Adessium kunnen dienen.
- Vereenvoudiging van de procedures bij het toetreden van nieuwe BIF-leden. Voorheen werd een vrij uitgebreide Due Diligence toegepast bij elk potentieel nieuw BIF-lid. Deze procedure is gewijzigd in een Quick Scan. Dit om snelle en heldere opvolging te kunnen bieden aan geïnteresseerde bedrijven.

GROEI

Evenals in 2022 is in 2023 de organisatie gegroeid. Dit is onder andere zichtbaar in de baten, die in 2023 zijn uitgekomen op € 369.841. Dit is een toename van € 120.073 ten opzichte van 2022.

De baten bestonden uit:

- Ontvangen contributies, giften, donaties van individuele leden € 14.903 (2022: € 14.354);
- Ontvangen contributies van BIF-leden € 83.000 (2022: € 68.000);
- Institutionele donaties en giften € 100.000 (2022: € 95.000); en
- Projectinkomsten € 170.893 (2022: € 74.284).

De groei volgt uit het nieuwe project Integrity School waarmee we ook trainingsinkomsten genereren, het doorgaan van de financiering door Adessium, en de groei van het aantal BIF-leden. Door de groei was het mogelijk, maar ook noodzakelijk, om een extra medewerker aan te trekken. Deze medewerker is op 1 mei 2023 begonnen. Het aantrekken van een nieuwe medewerker heeft ook geleid tot een toename van de lasten. De lasten betroffen in 2023 € 331.678 (2022: € 282.435). Het saldo van baten en lasten in 2023 was € 37.530 (2022: - € 33.128). Het tekort van 2022 is daarmee gecompenseerd en het resultaat is aan het vermogen toegevoegd.

JAARREKENING 2023

TRANSPARENCY INTERNATIONAL NEDERLAND
GOEDGEKEURD DOOR DE ALV OP 24 APRIL 2024

BALANS

	<u>31 dec 2023</u>	<u>31 dec 2022</u>
ACTIVA		
Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	12.110	17.850
Belastingen en premies sociale verzekeringen te vold	18.463	10.977
Vordering ter zake van pensioenen	5.888	4.145
Overlopende activa	<u>37.246</u>	<u>32.154</u>
	73.707	65.126
Liquide middelen		
Rekening courant bank	17.884	57.519
Spaarrekening	99.923	94.894
Paypall	<u>250</u>	<u>250</u>
	118.057	152.663
	<u>191.764</u>	<u>217.789</u>
PASSIVA		
Vermogen		
Vermogen	102.521	135.649
Opbrengst / (tekort)	<u>37.530</u>	<u>-33.128</u>
	140.051	102.521
Kortlopende schulden		
Schulden aan Crediteuren	5.971	32.765
Belastingen en premies sociale verzekeringen te betal	1.731	210
Overlopende passiva	<u>44.011</u>	<u>82.293</u>
	51.713	115.268
	<u>191.764</u>	<u>217.789</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Baten	<u>369.841</u>	<u>249.768</u>
Baten	369.841	249.768
Personeelskosten	267.534	211.926
Huisvesting	16.285	15.194
Kantoorkosten	5.379	4.349
Verenigingskosten	8.102	14.787
Algemene kosten	27.618	18.471
Projectkosten niet personeel gerelateerd	<u>6.760</u>	<u>17.708</u>
Totaal Lasten	331.678	282.435
Saldo voor financiële baten en lasten	<u>38.163</u>	<u>-32.667</u>
Financiële baten & lasten	-633	-461
Saldo van baten en lasten	<u>37.530</u>	<u>-33.128</u>

Grondslagen

Algemeen

Activiteiten

De activiteiten van Vereniging Transparency International, statutair gevestigd op de Mauritskade 64~Kamer 2D-3 1092 AD te Amsterdam bestaan voornamelijk uit onderzoek en bewustwording op het gebied van integriteit.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en de passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Omrekening van vreemde valuta's

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta's gedurende de verslagperiode worden in de jaarrekening verwerkt tegen de koers die geldt op de datum van de transactie. De uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

De buitenlandse groepsmaatschappijen en deelnemingen kwalificeren als bedrijfsuitoefening in het buitenland met een andere functionele valuta dan die van de vennootschap. Voor de omrekening van de jaarrekening van deze bedrijfsuitoefening in het buitenland wordt de koers op balansdatum gehanteerd voor balansposten en de gemiddelde koers voor de posten van de winst-en-verliesrekening. De omrekeningsverschillen die optreden, worden rechtstreeks ten gunste of ten laste van het eigen vermogen gebracht.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Grondslag voor het bepalen van het resultaat

Opbrengsten voortvloeiend uit de verkoop van goederen worden verantwoord op het moment dat alle belangrijke rechten op economische voordelen alsmede alle belangrijke risico's zijn overgegaan op de koper. De kostprijs van deze goederen wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht. De kostprijs van deze diensten worden aan dezelfde periode toegerekend.

De aan het onderhanden werk toe te rekenen winst wordt bepaald op basis van de op balansdatum aan het werk bestede kosten. De netto-opbrengstwaarde is gebaseerd op een verwachte verkoopprijs onder aftrek van nog te maken kosten voor voltooiing en verkoop.

Bruto-marge

De bruto-marge bestaat uit de netto-omzet, de wijziging in de voorraad gereed product goederen in bewerking, de geactiveerde productie ten behoeve van het eigen bedrijf, de overige bedrijfsopbrengsten, de kosten van grond- en hulpstoffen en de kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten. Hierbij wordt onder netto-omzet verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar geleverde goederen en verleende diensten onder aftrek van kortingen en de over de omzet geheven belastingen.

Exploitatiesubsidies

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde uitgaven komen/waarin de opbrengsten zijn gederfd/waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Buitengewone baten en lasten

Onder buitengewone baten en lasten worden verstaan baten en lasten die voortvloeien uit handelingen en gebeurtenissen die duidelijk te onderscheiden zijn van de activiteiten in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening en derhalve een zeer incidenteel karakter hebben.

Toelichting op de balans

	<u>31 dec 2023</u>	<u>31 dec 2022</u>
<u>Vorderingen en overlopende activa</u>		
Debiteuren		
Debiteuren	12.110	17.850
	<u>12.110</u>	<u>17.850</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen te vorderen		
Loonheffing	18.463	10.977
	<u>18.463</u>	<u>10.977</u>
Vordering ter zake van pensioenen		
Pensioenen	5.888	4.145
	<u>5.888</u>	<u>4.145</u>
Overlopende activa		
Nog te factureren omzet	0	1.250
Vooruitbetaalde bedragen	2.300	3.800
Nog te vorderen subsidies	33.786	27.104
Nog te ontvangen rente	1.015	0
Overlopende bedragen	145	0
	<u>37.246</u>	<u>32.154</u>
<u>Liquide middelen</u>		
Rekening courant bank		
Lopende rekening Rabobank	17.884	57.519
	<u>17.884</u>	<u>57.519</u>
Spaarrekening		
Spaarrekening	99.923	94.894
	<u>99.923</u>	<u>94.894</u>
Paypall		
Paypall	250	250
	<u>250</u>	<u>250</u>
<u>Vermogen</u>		
Vermogen		
Vermogen	102.521	135.649
Opbrengst/ (tekort)	37.530	-33.128
	<u>140.051</u>	<u>102.521</u>
<u>Kortlopende schulden</u>		
Schulden aan Crediteuren		
Crediteuren	5.971	32.765
	<u>5.971</u>	<u>32.765</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen te betalen		
Te betalen omzetbelasting	1.731	210
	<u>1.731</u>	<u>210</u>
Overlopende passiva		
Vooruitontvangen (project)subsidies	37.532	75.724
Reservering vakantiegeld	6.479	6.569
	<u>44.011</u>	<u>82.293</u>

Toelichting op de resultaatrekening

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Baten		
Ontvangen contributies individuele leden	12.829	12.231
Donaties en giften individuele leden (eenmalig)	2.074	2.123
Ontvangen contributies Young TI-leden	0	30
Ontvangen contributies BIF-leden	83.000	68.000
Institutionele donaties en giften	100.000	95.000
Projectinkomsten	158.541	74.284
Trainingsinkomsten	12.352	1.100
Overige inkomsten	1.045	-3.000
	<u>369.841</u>	<u>249.768</u>

Individuele leden:

TI-NL had in 2023 254 betalingsplichtige leden (versus 240 in 2022) waarvan 206 leden hun contributie over 2023 hebben betaald (versus 204 in 2022). De overige inkomsten op deze post zijn betaalde contributies uit voorgaande jaren.

Individuele donaties en giften:

De individuele donaties en giften van € 2.074 betreffen eenmalige en periodieke giften vanuit individuen.

Young TI-leden:

In 2023 zijn er 107 Young TI-leden (versus 98 in 2022). Bij bestuursbesluit in juni 2022 op voordracht van de Commissie Young TI, betalen Young TI-leden, na jarenlang lage inkomsten en wanbetalingen, sindsdien geen contributie meer.

Business Integrity Forum (BIF)-leden:

Er zijn 24 leden in 2023 (versus 22 in 2022) waarbij contributies variëren van € 1.000 tot € 5.000. Er zijn twee leden die een in-kind bijdrage doen. Door actieve benadering en onderhoud van het BIF netwerk zijn de ontvangen contributies van BIF-leden toegenomen met € 10.000 t.o.v. 2022.

Institutionele giften en donaties:

Het bedrag van €100.000 betreft de jaarlijkse institutionele donatie van Adessium onder het drie-jarige contract is (april 2022 t/m april 2025).

Projectinkomsten:

In 2023 liepen er 6 projecten waarvan 4 nieuwe projecten (Weerbare Democratie, Integrity School, UNCAC COSP en From facilitating to fighting financial crime in the Netherlands). De Integrity School is 1 maart 2023 van start gegaan maar in 2022 zijn reeds voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd.

De projectinkomsten ter hoogte van € 170.893 in 2023 zijn in vergelijking met 2022 (€ 74.284) sterk gestegen. Deze stijging is voornamelijk toe te schrijven aan het project Integrity School, het budget voor dit project bedroeg in 2023: € 78.526.

Lonen en salarissen		
Bruto lonen en salarissen	136.271	148.681
Reservering vakantiegeld	10.551	11.212
Sociale lasten	18.711	23.946
Pensioenen personeel	9.302	10.879
Overige personeelskosten	93.940	31.124
Zieken- en verlofgelden	-1.241	-13.916
	<u>267.534</u>	<u>211.926</u>
Personeelskosten incl ZPP besteed aan projecten	176.397	57.141
Personeelskosten ten behoeve van de organisatie	<u>91.137</u>	<u>154.785</u>

De totale personeelskosten (inclusief ZPP-kosten) zijn ten opzichte van 2022 met € 55.608 gestegen tot een bedrag van € 267.534. Deze stijging is noodzakelijk om het toegenomen projectwerk te realiseren. Er is daarbij bewust gekozen voor de inzet van ZPP'ers. Ondanks een bescheiden loonindexering van 3% zijn de loonkosten voor eigen personeel licht gedaald. Deze daling is veroorzaakt doordat een medewerker minder uren is gaan werken.

Huisvesting		
Huur	15.720	14.588
Schoonmaakkosten	565	606
	<u>16.285</u>	<u>15.194</u>

Kantoorkosten		
Porti	73	13
Drukwerk	303	142
Kantoorbenodigdheden	1.997	610
Telefoonkosten (vast)	876	1.295
Contributies en abonnementen	1.702	1.744
Vakliteratuur	46	5
Overige kantoorkosten	382	540
	<u>5.379</u>	<u>4.349</u>

De kantoorkosten zijn ten opzichte van 2022 licht gestegen door indexatie van de huur.

Verenigingskosten		
Lunch- en Diner kosten	1.402	0
Reis- en hotelkosten	3.139	3.974
Representatie	344	1.872
ALV en Congressen	1.129	1.318
Bijeenkomsten BIF	186	576
Ledenadministratie	212	362
Bestuurskosten	1.252	3.596
Overige verenigingskosten	438	3.089
	<u>8.102</u>	<u>14.787</u>

De verenigingskosten zijn met € 6.535 gedaald ten opzichte van 2022. Dit wordt met name veroorzaakt door een daling van de bestuurskosten en overige verenigingskosten.

7

Algemene kosten		
Adviseringskosten	2.294	0
Accountantskosten	0	3.328
Administratiekosten	10.403	9.996
Verzuim en overige verzekeringen	14.775	4.586
Overige algemene kosten	146	561
	<u>27.618</u>	<u>18.471</u>

De algemene kosten zijn met € 9.147 gestegen ten opzichte van 2022. Dit wordt met name veroorzaakt door een flinke stijging in de verzekeringspremies.

Projectkosten niet personeel gerelateerd		
Directe projecten	4.280	360
Representatiekosten projecten	7	600
Reiskosten projecten	2.473	16.748
	<u>6.760</u>	<u>17.708</u>

De vaste projectkosten zijn in 2023 gedaald ten opzichte van 2022. Dit wordt met name veroorzaakt door een daling van de reiskosten.

Rentelasten en soortgelijke kosten		
Bankkosten	521	352
Rentelasten fiscus	112	109
	<u>633</u>	<u>461</u>

Gefactureerde BIF leden

ABN AMRO BANK	5.000
Allen & Overy	5.000
Brunel	4.000
Deltares	5.000
De Lage Landen International B.V.	2.500
FMO	2.500
FOX IT	5.000
Heineken	5.000
Inter Ikea Services B.V.	5.000
Kneppelhout & Korthals Advocaten	2.500
NBA	2.500
People Intouch BV	2.500
PostNL Holding B.V.	5.000
PricewaterhouseCoopers Advisory N.V.	5.000
Public Matters	2.500
Rabobank	5.000
Randstad Holding NV	5.000
SBM Offshore N.V.	5.000
Siemens Nederland NV	5.000
Triodos Bank	5.000
WKPA, Wallaart & Kusse Public Affairs	1.000
Yokogawa Europe B.V.	3.000
Totaal	88.000
Waarvan voorzien	-5.000
Verantwoording in jaarrekening	83.000

Institutionele donaties en giften

Adessium	100.000
Totaal	100.000

Projectinkomsten:

EU-klokkenluidersrichtlijn: Nederland aan zet	5.451
Integrity Watch 3.0	9.739
Integrity School	66.175
Integrity School - trainingsinkomsten	12.352
Weeffouten in de Democratie (nieuwe tarieven)	27.073
Weerbare democratie	37.468
GACC-project	11.035
UNCAC COSP	1.600
Totaal	170.893

BIJLAGE 2. SAMENSTELLING BESTUUR, RAAD VAN ADVIES, COMMISSIES EN BIF-LEDEN

SAMENSTELLING BESTUUR

Naam	Functie	Benoemd	Einde lopende termijn	Afgetreden
Frans Eusman	Voorzitter	13-12-2022	13-12-2025 (1 ^e termijn)	
Anneke Slob	Secretaris sinds 1-10-23	13-12-2022	13-12-2025 (1 ^e termijn)	
Betty Feenstra	Penningmeester	13-12-2022	13-12-2025 (1 ^e termijn)	
Belle Webster	Algemeen bestuurslid	13-12-2022	13-12-2025 (1 ^e termijn)	
Leonard Zijlstra	Algemeen bestuurslid	13-12-2022	13-12-2025 (1 ^e termijn)	
Frits Kuiper	Algemeen bestuurslid	20-04-2021	20-04-2024 (1 ^e termijn)	
Peter van Veen	Algemeen bestuurslid	05-04-2018	05-04-2024 (2 ^e termijn)	
Jeroen Brabers	Algemeen bestuurslid sinds 1-10-23, daarvoor secretaris	31-10-2019	31-10-2025 (2 ^e termijn)	

RAAD VAN ADVIES

- Tom de Bruijn, voorzitter
- Geert Corstens
- Joanne Kellermann
- Leo Huberts
- Marcel Pheijffer

COMMISSIE TRANSPARANTE GELDSTROMEN

Voorzitter
Peter van Veen
Liaison

Leden

Peter van Leusden

Mark Hanhart

Tessa Kits

Karen Fluks

Gerard Hartsink

Lotte Rooijendijk
en/of stagiair
ter ondersteuning

COMMISSIE BUSINESS INTEGRITY

Voorzitter
Ilja van Haaren (tot 16-11-2023)

Liaison en interim-voorzitter
Frits Kuiper (vanaf 17-11-2023)

Leden

Jeroen Brabers

Peter van Veen

Jaklien Wotte

Ondersteuning

Jop Ravenhorst

Lousewies van der
Laan

Lotte Rooijendijk

COMMISSIE BESCHERMING KLOKKENLUIDERS

Voorzitter
Jeroen Brabers
Liaison & Ondersteuning

Leden

Evita Sips

Marjo van den
Brock

Rob van Eijbergen

Maartje Govaert

Ton Blauw

Jenneke Blanken

Lotte Rooijendijk
Lid en Ondersteuning

COMMISSIE YOUNG TI

Voorzitter
vacant

Leden

Bas Bremer

Thom Vos

Delaney Diederik

COMMISSIE ONDERZOEK ETHIEK IN HET HOGER ONDERWIJS (opgeheven in december 2023)

Commissie Onderzoek Ethiek in het Hoger Onderwijs

Opgericht 2019, opgeheven 2023

Voorzitter
Harm Meijer

Leden

Jeroen Brabers
Liaison & Ondersteuning

Abiola
Makiwa

Heleen
Wagemans

Caroline
Schoone

Liesbeth
Feikema

Alain
Hoekstra

Mauritus
Wijffels

KASCOMMISSIE

Kascommissie

Leden

Florian Heidecke

Hans Pijl

Andrew Hoffmanns

BIF-LEDEN

In 2023 hebben we drie nieuwe leden mogen verwelkomen: PwC, DLL en PostNL en hebben we afscheid genomen van een lid (Norton Rose).

BIJLAGE 3. TI-NL IN HET NIEUWS

Met grote regelmaat komt Transparency International in het nieuws. In 2023 is TI 131 keer vermeld of aangehaald in de Nederlandse media. Hieronder volgt een selectie van artikelen en items over 2023.

- 14 januari 2023, **BNR's Big Five**: 'De strijd tegen corruptie | Lousewies van der Laan'.
- 31 januari 2023, **NRC**: 'Nederland scoorde nooit zo laag op internationale corruptie-ranglijst'.
- 31 januari 2023, **NOS**: 'Nederland iets corrupter geworden, vanwege lobbyisten'
- 7 februari 2023, **NRC**: 'Lousewies van der Laan: Laat kamerleden twee jaar afkoelen voor ze gaan lobbyen'.
- 13 februari 2023, **NU.nl**: 'Anonieme klokkenluider levert positieve bijdrage'
- 24 februari 2023, **OP1**: 'Moet het bewindslieden moeilijk gemaakt worden om lobbyist te worden?'
- 20 maart 2023, **Follow the Money**: 'Klokkenluiders lopen nog altijd veel risico, ondanks nieuwe wet'
- 26 april 2023, **Haagse Invloeden**: 'Roep om meer spelregels transparantie, na zaak De Mos'
- 8 mei 2023, **Follow the Money**: 'Wanneer een boete lager uitvalt dan de corrupte winsten, dan gaat er per definitie iets mis' – De Schiedamse werf SBM Offshore verdiende bijna een miljard met omkoping.
- 7 juli 2023, **NRC**: 'Dit schimmige bedrijf vernietigde reputaties van Europese moslims'
- 14 september 2023, **NRC**: 'Omkoping in het buitenland vinden we in Nederland geen probleem'
- 11 oktober 2023, **Follow The Money**: 'Spionnen, oligarchen en witwassers krijgen vrij toegang tot de EU dankzij een gouden paspoort uit de Cariben'
- 24 oktober 2023, **NPO Radio 1**: 'Geld of je leven: Hoe komen politieke partijen aan geld voor hun campagne?'
- 15 november 2023, **Leidsch Dagblad**: 'Waakhond ziet bij NSC 'duidelijk meeste ambities' tegen corruptie'